

Cauza C-561/23**Cerere de decizie preliminară****Data depunerii:**

7 noiembrie 2023

Instanța de trimitere:

Nejvyšší správní soud (Republica Cehă)

Data deciziei de trimitere:

4 octombrie 2023.

Recurentă:

M.K..

Intimat:

Ministerstvo zemědělství

ORDONANȚĂ

Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă, Republica Cehă) [*omissis*], în cauza formulată de recurenta M.K. [*omissis*], împotriva intimatului Ministerstvo zemědělství (Ministerul Agriculturii, Republica Cehă) [*omissis*], în cadrul recursului formulat de recurentă împotriva hotărârii pronunțate de Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă) la 24 iunie 2021, cauza nr. 14 A 75/2020-55,

a decis:

[*omissis*] Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarea întrebare în vederea pronunțării unei decizii preliminare:

Articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 trebuie interpretat în sensul că dreptul unui stat membru de a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar se stinge prin expirarea termenului de 18 luni prevăzut de această dispoziție?

[*omissis*]

Motivare:

I. Obiectul litigiului

- 1 Recurenta este o persoană fizică cehă. La 28 iunie 2012, aceasta a depus o cerere de subvenție în cadrul Programului rozvoje venkova ČR, opatření III.1.2 Podpora zakládání podniků a jejich rozvoje (Programul pentru dezvoltarea zonelor rurale din Republica Cehă, măsura III.1.2 Ajutorul pentru înființarea și dezvoltarea întreprinderilor; denumit în continuare „PRV”) pentru un proiect intitulat „Stavební úprava objektu na podnikání” (Amenajarea unei clădiri în scopuri comerciale). La 13 martie 2013, recurenta a semnat un acord de subvenție prin care se angaja să respecte normele PRV. Pe baza unei cereri de plată a subvenției, la 7 iulie 2015 a fost plătită reclamantei o subvenție în valoare de 5 239 422 CZK [coroane cehe].
- 2 Un control neplanificat al proiectului din 29 aprilie 2016 a revelat că în clădirea renovată nu avea loc nicio activitate de producție. La momentul controlului, niciun angajat nu era prezent, depozitul de accesorii era gol, utilajele nu erau conectate la o sursă de energie electrică, iar unele dintre ele se aflau în clădirea unui alt proprietar din situl respectiv și în zona din spatele clădirii. Autoritatea administrativă a constatat de asemenea că numărul de serie al compresorului nu corespundea cu numărul de serie constatat în cursul controlului din 20 aprilie 2015. Din informațiile furnizate de producătorul dispozitivului de ventilație și de filtrare reiese că pe dispozitivul de filtrare a fost aplicată o etichetă neoriginală cu numărul de serie al altui dispozitiv, vândut unui alt client. Obiecțiile la procesul-verbal de control au fost considerate nefondate. În consecință, Státní zemědělský intervenční fond (Fondul de Stat pentru Intervenție în Agricultură, denumit în continuare „SZIF”), în notificarea sa de sancționare adresată beneficiarului la 24 mai 2016, a constatat că recurenta încălcase normele PRV, ceea ce a determinat o reducere de 100 % a subvenției. La 12 septembrie 2016, comisia de examinare a intimatului a confirmat poziția SZIF. Avocatul recurteii a fost [omissis] găsit vinovat prin hotărâre definitivă de o infracțiune deosebit de gravă de fraudă privind subvențiile.
- 3 La 27 martie 2018, a fost inițiată o procedură administrativă în vederea dispunerii recuperării subvențiilor în temeiul articolului 11a din zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů (Legea nr. 256/2000 privind Fondul de Stat pentru Intervenție în Agricultură și de modificare a altor legi), cu modificările ulterioare (denumită în continuare „Legea privind SZIF”), coroborat cu Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1306/2013”). La 11 iunie 2018, SZIF a dispus rambursarea de către recurentă a unor fonduri în valoare de 5 239 422 CZK, care fuseseră plătite

cu titlu de subvenție în cadrul PRV. La 7 mai 2020, intimatul a respins contestația formulată de recurentă împotriva deciziei SZIF.

- 4 În soluționarea acțiunii împotriva deciziei atacate a intimatului, Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga) a examinat excepția privind stingerea dreptului (decăderea din dreptul) statului de a solicita recurentei rambursarea subvenției pentru motivul că cererea de recuperare a subvenției fusese formulată de stat după expirarea termenului de 18 luni prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013. Městský soud (Tribunalul Municipal) a concluzionat că, deși statul a solicitat efectiv rambursarea subvenției de către recurentă numai după expirarea termenului prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, nu se poate considera că nerespectarea acestui termen a avut ca efect decăderea statului din dreptul de a solicita recuperarea subvenției de la beneficiar. În opinia instanței districtuale, termenul prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 nu este un termen de decădere, ci doar un termen de recomandare. Adoptând această poziție, instanța districtuală s-a îndepărtat de poziția exprimată în hotărârea Camerei a noua a Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) din 9 august 2018, cauza nr. 9 Afs 280/2017-57, potrivit căreia termenul este de decădere.
- 5 În cadrul examinării hotărârii pronunțate de Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga), Camera a cincea a Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) a decis să trimită cauza Camerei extinse. Camera a cincea și-a însușit raționamentul Městský soud v Praze (Tribunalul Municipal din Praga). Aceasta a arătat că, deși Camera a noua, în hotărârea pronunțată în cauza nr. 9 Afs 280/2017-57, a considerat că termenul prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 este un termen de decădere, aceasta nu a prezentat nicio motivare cu privire la modul în care a ajuns la concluzia respectivă. Camera a cincea a considerat că o interpretare istorică, literală, teleologică și sistemică a articolului 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 nu permite o altă concluzie decât aceea că termenul de 18 luni pentru a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar este un termen de recomandare, cu alte cuvinte statul membru are dreptul de a solicita recuperarea plăților necuvenite chiar și după expirarea acestui termen.
- 6 [omissis] [Din punctul 50 din hotărârea nr. 9 Afs 280/2017-57 reiese că Camera a noua consideră că articolul 54 din Regulamentul nr. 1306/2013 este o dispoziție privind decăderea statului membru din dreptul de a solicita recuperarea de la beneficiar a unei subvenții acordate în mod necuvenit]. În schimb, Camera a cincea consideră că statul membru are dreptul de a solicita recuperarea plăților necuvenite și după expirarea acestui termen.
- 7 [omissis] [Motivale pentru care cauza a fost trimisă Camerei extinse a Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă)].

II. Dispozițiile de drept al Uniunii și de drept național aplicabile

- 8 În sistemul juridic ceh, limitarea în timp a procedurii de recuperare a unei subvenții primite în mod necuvenit este prevăzută la articolul 11a din Legea privind SZIF. Până la 31 decembrie 2014, articolul 11a alineatul 3 din Legea privind SZIF era formulat astfel: [„]Fondul impune prin decizie recuperarea subvenției și plata penalităților cu titlu cominatoriu, efectuează recuperarea și ia alte măsuri de administrare a acestora. Fondul inițiază procedura de recuperare cel târziu în anul calendaristic următor constatării inițiale a neregulii, în conformitate cu reglementările direct aplicabile din dreptul Comunităților Europene²²⁾[”]. Nota de subsol 22) se referă la Regulamentul nr. 1290/2005. Pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2015 și 31 octombrie 2017, Legea privind SZIF nu conținea nicio reglementare privind limitarea în timp (pentru subvențiile care nu au fost acordate exclusiv din surse naționale). Potrivit articolului 11a alineatul 1 din Legea privind SZIF, se prevedea doar că „în cazul unei plăți necuvenite a unei subvenții acoperite integral sau parțial din fonduri de la bugetul Uniunii Europene, Fondul procedează în conformitate cu reglementarea Uniunii Europene direct aplicabilă²²⁾ și cu prezenta lege”. În această versiune, nota de subsol 22), enumeră mai multe regulamente ale Uniunii, inclusiv Regulamentul nr. 1306/2013 (fără a face trimitere la nicio dispoziție specifică). Prin Legea de modificare nr. 295/2017, la articolul 11a alineatul (1) din Legea privind SZIF a fost adăugată următoarea teză, aplicabilă de la 1 noiembrie 2017: „Fondul inițiază procedura de recuperare a subvenției în termen de cel mult 10 ani de la data plății acesteia”. Astfel, la momentul plății subvenției (7 iulie 2015), ordinea juridică cehă nu prevedea nicio limitare în timp care să privească în mod expres obligația de solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiarul subvenției.
- 9 În conformitate cu articolul 3 din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 2988/95 al Consiliului din 18 decembrie 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene (denumit în continuare „Regulamentul nr. 2988/95”):

[„](1) Termenul de prescripție a acțiunii este de patru ani de la săvârșirea abaterii menționate la articolul 1 alineatul (1). Cu toate acestea, normele sectoriale pot să prevadă un termen mai scurt, care nu poate fi însă mai mic de trei ani.

În cazul unor abateri continue sau repetate, termenul de prescripție curge din ziua în care încetează săvârșirea abaterii respective. În ceea ce privește programele multianuale, termenul de prescripție trebuie, oricum, să curgă până la finalizarea programului.

Termenul de prescripție este întrerupt de orice act al unei autorități competente, adus la cunoștința persoanei în cauză, cu privire la cercetarea sau urmărirea în justiție a abaterii respective. Termenul de prescripție începe să curgă din nou după fiecare act de întrerupere.

Cu toate acestea, prescripția devine efectivă cel mai târziu la data la care expiră o perioadă egală cu dublul termenului de prescripție, fără ca autoritatea competentă să fi impus o sancțiune, cu excepția cazului în care acțiunea administrativă este suspendată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1).

(2) Termenul de aplicare a deciziei prin care se instituie o sancțiune administrativă este de trei ani. Termenul curge de la data la care decizia devine definitivă.

Cazurile de întrerupere și de suspendare sunt reglementate de dispozițiile relevante de drept intern.

(3) Statele membre își păstrează posibilitatea de a aplica un termen mai lung decât cel prevăzut în alineatul (1) și, respectiv, (2).["]

10 Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „Curtea”), limitarea în timp prevăzută la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf din Regulamentul nr. 2988/95 se aplică nu numai în cazul impunerii de sancțiuni administrative, ci și în cazul altor măsuri administrative (a se vedea Hotărârea Curții din 3 septembrie 2015, [Sodiaal International], C- 383/14, [ECLI:EU:C:2015:541,] punctele 20-32).

11 În conformitate cu articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, [„]p[entru orice plată necuvenită în urma unei nereguli sau a unei neglijențe, statele membre solicită recuperarea de la beneficiar în termen de 18 luni după ce un raport de control sau un document similar care semnalează apariția unei astfel de nereguli a fost aprobat și, după caz, primit de agenția de plăți sau de organismul responsabil de recuperare. Cuantumul corespunzător sunt înregistrate în momentul prezentării cererii de recuperare în registrul debitorilor al agenției de plăți[”].

III. Analiza întrebării preliminare adresate

12 Camera extinsă trebuie să se pronunțe cu privire la problema de drept privind aspectul dacă prin expirarea termenului prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 se stinge dreptului statului de a solicita restituirea plăților necuvenite de la beneficiarul unei subvenții.

13 [*omissis*]

14 În vederea interpretării articolului 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, cauza a fost trimisă Camerei extinse, iar aceasta s-a declarat competentă să se pronunțe. În același timp, având în vedere natura problemei de drept, Camera extinsă a concluzionat că sunt îndeplinite condițiile care îi impun să sesizeze Curtea în temeiul articolului 267 litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

15 Primul element care a condus la o astfel de concluzie este faptul că două camere diferite ale Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) au adoptat poziții divergente cu privire la aceeași chestiune de drept al Uniunii, fără a fi evident că vreuna dintre ele reprezintă un punct de vedere juridic vădit eronat sau care ar fi devenit ulterior obsolet. Camera extinsă nu are cunoștință nici de faptul că problema interpretării articolului 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, în măsura în care este relevantă pentru cauza aflată pe rolul Nejvyšší

správní soud (Curtea Administrativă Supremă), ar fi fost soluționată de jurisprudența Curții.

- 16 Motivul esențial al trimiterii preliminare este natura problemei de drept în discuție. Astfel cum a indicat Marea Cameră a Curții în Hotărârea din 6 octombrie 2021, C-561/19, *Consorzio Italian Management*, [ECLI:EU:C:2021:799,] punctul 48: „[În aceste condiții, simpla posibilitate de a realiza una sau mai multe alte interpretări ale unei dispoziții de drept al Uniunii, în măsura în care niciuna dintre aceste interpretări nu pare suficient de plauzibilă pentru instanța națională în cauză, în special în raport cu contextul și cu finalitatea dispoziției menționate, precum și cu sistemul normativ în care aceasta se înscrie, nu poate fi suficientă pentru a considera că există o îndoială rezonabilă cu privire la interpretarea corectă a acestei dispoziții”. Marea Cameră a adăugat însă, la punctul 49: „Cu toate acestea, atunci când existența unor linii de jurisprudență divergente – în cadrul instanțelor aceluiași stat membru sau între instanțe ale unor state membre diferite – referitoare la interpretarea unei dispoziții a dreptului Uniunii aplicabile litigiului principal este adusă la cunoștința instanței naționale de ultim grad, aceasta trebuie să fie deosebit de vigilentă în aprecierea sa referitoare la o eventuală lipsă a unei îndoieli rezonabile cu privire la interpretarea corectă a dispoziției Uniunii în cauză și să țină seama în special de obiectivul urmărit de procedura preliminară, care este de a asigura unitatea de interpretare a dreptului Uniunii”.
- 17 Spre deosebire de Camera a cincea, care consideră problema de drept în cauză ca fiind un „act clair” și o interpretează diferit de Camera a noua, Camera extinsă nu este convinsă că vreuna dintre variantele de interpretare avute în vedere poate fi considerată ca fiind clară, plauzibilă și, dincolo de orice îndoială, vădit mai convingătoare decât celelalte.
- 18 Cu toate acestea, varianta de interpretare susținută de Camera a cincea poate fi susținută, astfel încât pe baza sa se poate concluziona că dreptul statului membru de a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar nu se stinge prin expirarea termenului prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013. Argumentele prezentate mai jos susțin această concluzie.
- 19 Regulamentul nr. 1306/2013 nu prevede în mod expres că expirarea termenului prevăzut la articolul 54 alineatul (1) este asociată cu stingerea dreptului statului membru de a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar. Astfel, limitarea în timp prevăzută la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 se distinge de cea prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 2988/95, unde termenul pentru procedurile de urmărire a abaterilor este desemnat expres ca termen de prescripție. Considerentul (39) al Regulamentului nr. 1306/2013 se referă în mod expres la aplicarea Regulamentului nr. 2988/95 în ceea ce privește constatarea și tratarea neregulilor. Urmând această logică, în privința constatării și tratării neregulilor prevăzute de Regulamentul nr. 1306/2013 ar trebui să se aplice și Regulamentul nr. 2988/95. Acesta conține o reglementare complexă a termenelor de prescripție pentru

procedurile de urmărire a abaterilor, inclusiv condițiile de întrerupere a curgerii unor asemenea termene, ultimul moment în care ar trebui să expire termenul și posibilitatea statelor membre de a deroga de la durata termenului de prescripție prevăzut în regulament. Prin urmare, se poate susține că, dacă limitarea în timp prevăzută la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 ar constitui o normă specială, acest raport de specialitate ar fi indicat în mod clar în Regulamentul nr. 1306/2013 și s-ar preciza că reglementarea complexă a termenelor de prescripție cuprinsă în Regulamentul nr. 2988/95 nu este aplicabilă sau este aplicabilă doar într-o anumită măsură.

- 20 Limitarea în timp a îndeplinirii obligațiilor statelor membre în temeiul articolului 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 guvernează relația dintre statul membru și Uniunea Europeană, iar nu pe cea dintre statul membru și justițiabil. Sumele recuperate ca urmare a unor nereguli sau neglijențe și dobânda aferentă acestora constituie venituri destinate Fondului European de Garantare Agricolă (FEGA), respectiv programului relevant al Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR). În caz de neutilizare, fondurile sunt restituite la bugetul Uniunii Europene. Întrucât sumele recuperate constituie venituri destinate FEGA și FEADR, este în interesul unei programări bugetare adecvate a acestor fonduri pentru anii următori și al asigurării respectării plafoanelor anuale stabilite pentru fiecare fond ca plățile necuvenite să fie recuperate într-un termen rezonabil din momentul în care sunt constatate nereguli sau neglijențe care justifică cererea de recuperare de la beneficiar.
- 21 Elementul includerii plăților necuvenite recuperate în programarea financiară a Uniunii Europene poate fi observat și la articolul 54 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1306/2013, care prevede că, dacă recuperarea nu s-a produs în termen de patru sau, respectiv, opt ani de la data solicitării de recuperare, jumătate din consecințele financiare ale nerecuperării sunt suportate de statele membre în cauză, iar jumătate de la bugetul Uniunii. Cu toate acestea, în cazul în care statele membre nu au solicitat recuperarea plăților necuvenite în termenele prevăzute la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, Comisia Europeană poate adopta o măsură prin care să excludă Uniunea Europeană de la participarea la consecințele financiare ale nerecuperării plăților necuvenite.
- 22 Prin urmare, reglementarea recuperării plăților necuvenite cuprinsă în Regulamentul nr. 1306/2013 pare să aibă drept scop ca statele membre să înceapă să recupereze plățile necuvenite în termene rezonabile, având în vedere că pot fi contabilizate de Comisia Europeană ca venituri destinate FEGA sau programelor FEADR relevante. Pe de altă parte, în cazul în care contabilizarea se dovedește ulterior incorectă din cauza faptului că plățile necuvenite nu au fost recuperate în termene rezonabile, consecințele financiare ale acestui fapt sunt atribuite în mod egal statului membru și Uniunii Europene. Acest lucru este însă valabil numai cu condiția ca statul membru să își fi respectat obligația de a solicita cu promptitudine recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar.

- 23 Totuși, din cele de mai sus nu rezultă fără echivoc că statul membru nu are în continuare dreptul de a recupera plățile necuvenite de la beneficiar după expirarea termenului respectiv. Această concluzie poate fi susținută și de formularea considerentului (37) al Regulamentului nr. 1306/2013, potrivit căruia „[î]n anumite cazuri de neglijență din partea statului membru, este just ca întreaga sumă să fie imputată statului membru respectiv”. Așadar, consecințele financiare ale nerecuperării plăților necuvenite într-un termen rezonabil pot fi imputate în totalitate statului membru ca urmare a neglijenței sale care a condus la nerecuperarea plăților necuvenite într-un termen rezonabil, iar nu ca urmare a decăderii statului membru din dreptul de a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar. În subsidiar, se poate observa de asemenea că, deși la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 se utilizează, în legătură cu obligația statelor membre de a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar, sintagma „statele membre solicită recuperarea de la beneficiar”, considerentul (37) menționează că „statele membre ar trebui să solicite recuperarea de la beneficiar, în termen de 18 de luni [...]”. Preambulul nu utilizează modul imperativ, ci modul condițional, care exprimă adesea o cerere politicoasă sau o recomandare privind acțiuni care pot fi realizate în anumite situații, dar nu în mod necesar. Astfel, și argumentele lingvistice permit susținerea tezei că articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 exprimă o recomandare a unei acțiuni care este de dorit să fie realizată în modul descris, însă nu este exclus ca aceasta să fie realizată în alt mod.
- 24 În jurisprudența Curții și a Tribunalului, se pot găsi de asemenea opinii care pot fi înțelese ca punând indirect la îndoială varianta de interpretare de mai sus.
- 25 În Hotărârea din 8 mai 2019, [Järveläev], C-580/17, [ECLI:EU:C:2019:391, Curtea a interpretat obligațiile unui stat membru în situația în care se constată nereguli în utilizarea subvenției. Acesta a afirmat la punctele 94-97: [omissis]

„94. În consecință, prin intermediul celei de a șaptea întrebări, instanța de trimitere ridică în cele din urmă problema dacă articolul 56 primul paragraf din Regulamentul nr. 1306/2013 trebuie interpretat în sensul că se opune inițierii unei proceduri de recuperare a unei subvenții plătite în mod nejustificat înainte de expirarea termenului de cinci ani de la data deciziei de finanțare de către autoritatea de gestionare. Această instanță solicită de asemenea să se stabilească dacă respectiva dispoziție trebuie să fie interpretată în sensul că se opune continuării unei astfel de proceduri de recuperare în cazul în care, în cursul procedurii, beneficiarul subvenției pune capăt neîndeplinirii obligațiilor care au justificat inițierea respectivei proceduri.

95. În primul rând, în ceea ce privește posibilitatea ca un stat membru să inițieze o procedură de recuperare a unei subvenții plătite în mod nejustificat înainte de expirarea termenului de cinci ani de la plata ultimei părți a subvenției, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 54 alineatul (1) și cu articolul 56 primul paragraf din Regulamentul nr. 1306/2013, un stat membru care constată existența unei nereguli este obligat să procedeze la recuperarea subvenției plătite în mod

nejustificat. În particular, statul membru trebuie să pretindă recuperarea de la beneficiar în termen de 18 luni după ce un raport de control sau un document similar care semnalează apariția unei astfel de nereguli a fost aprobat și, după caz, primit de agenția de plăți sau de organismul responsabil de recuperare.

96. Rezultă că statele membre pot și, în interesul unei bune gestionări financiare a resurselor Uniunii, trebuie să procedeze la recuperarea menționată cât mai curând posibil. În aceste condiții, faptul că rambursarea este solicitată înainte de expirarea perioadei de cinci ani de la data deciziei de finanțare de către autoritatea de gestionare nu are nicio incidență asupra respectivei recuperări.

97. În al doilea rând, în ceea ce privește problema dacă dreptul Uniunii se opune continuării unei proceduri de recuperare în cazul în care, în cursul procedurii, beneficiarul subvenției pune capăt neîndeplinirii obligațiilor care au justificat inițierea respectivei proceduri, trebuie arătat, astfel cum subliniază Comisia, că, dacă s- ar acorda beneficiarului unei subvenții posibilitatea de a remedia, în cursul procedurii în justiție privind recuperarea, o neregulă săvârșită în cadrul punerii în aplicare a operațiunii, o astfel de posibilitate ar putea incita ceilalți beneficiari să săvârșească încălcări, întrucât acestea ar avea asigurarea că pot remedia a posteriori această încălcare după descoperirea acesteia din urmă de către autoritățile naționale competente. În consecință, faptul că beneficiarul subvenției se străduiește să pună capăt sau chiar pune capăt încălcării în cursul unei proceduri în justiție privind recuperarea nu poate avea o incidență asupra respectivei recuperări.

98 Trebuie să se răspundă la a șaptea întrebare că articolul 56 din Regulamentul nr. 1306/2013 trebuie interpretat în sensul că nu se opune inițierii unei proceduri de recuperare a unei subvenții plătite în mod nejustificat înainte de expirarea termenului de cinci ani de la data deciziei de finanțare de către autoritatea de gestionare. Această dispoziție nu se opune nici ca o astfel de procedură de recuperare să fie continuată în cazul în care, în cursul procedurii, beneficiarul subvenției pune capăt încălcării care a justificat inițierea procedurii menționate.”

- 26 Concluziile Curții expuse la punctul 95 pot fi interpretate în sensul că nu se opun adoptării unei interpretări alternative potrivit căreia termenul de 18 luni prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, în care statul membru solicită recuperarea sumelor de la beneficiar, constituie, pe de o parte, un termen de recomandare în relația dintre statul membru și Uniunea Europeană și în același timp, pe de altă parte, și un termen de decădere în relația dintre statul membru și beneficiarul plății. Această variantă alternativă de interpretare este mai favorabilă justițiabilului decât varianta de interpretare adoptată de Camera a cincea deoarece, spre deosebire de cazul în care în relația dintre statul membru și justițiabil s-ar aplica sistemul de termene prevăzut la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/95, aplicarea termenului de 18 luni prevăzut la articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 poate conduce la reducerea termenului în care statul membru poate solicita recuperarea sumelor de la beneficiar.

- 27 Aceeași concluzie cu privire la natura termenului menționat ar putea fi dedusă din Hotărârea Tribunalului din 8 martie 2023, T-235/21, Bulgaria/Comisia, T-235/21, [ECLI:EU:T:2023:105,] și mai precis de la punctul 81, unde se precizează [omissis]: „Astfel, obligația de a solicita recuperarea creanțelor afectate de neregulile constatate în raportul final menționat nu rezultă din Regulamentul nr. 883/2013, ci din articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013, care prevede că, din moment ce o astfel de neregulă a fost indicată statului membru în cauză, acesta dispune de un termen de 18 luni pentru a solicita recuperarea menționată de la beneficiarii lor”. La punctul 46 din hotărârea menționată, Tribunalul a achiesat de asemenea la poziția Comisiei cu privire la termenul de 18 luni: „Cu această ocazie, Comisia a subliniat printre altele că Republica Bulgaria trebuia să solicite recuperarea plăților necuvenite de la beneficiarii lor în termen de 18 luni de la notificarea rapoartelor finale ale OLAF în cele două investigații efectuate de acesta. În plus, trimiterea la articolul 54 din Regulamentul nr. 1306/2013 nu lăsa niciun loc de îndoială în ceea ce privește posibilitatea unor corecții financiare în cazul în care termenul menționat nu era respectat”.
- 28 Având în vedere cele de mai sus, Camera extinsă consideră, prin urmare, că articolul 54 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 trebuie interpretat mai degrabă în sensul că nu se opune ca statele membre să continue să recupereze plățile necuvenite de la beneficiarii subvenției atunci când au solicitat recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar după mai mult de 18 luni de la aprobarea și, după caz, primirea unui raport de control sau a unui document similar care stabilește că a avut loc o neregulă de către agenția de plată sau organismul responsabil de recuperarea plăților respective.
- 29 Cu toate acestea, camera extinsă admite de asemenea că articolul menționat poate fi interpretat diferit, și anume în sensul că termenul de 18 de luni pentru a solicita recuperarea plăților necuvenite de la beneficiar este, pe de o parte, un termen de recomandare în relația dintre un stat membru și Uniunea Europeană și în același timp, pe de altă parte, un termen de decădere în relația dintre statul membru și beneficiarul plății, special în raport cu sistemul de limitări temporale prevăzut la articolul 3 din Regulamentul nr. 2988/95. Potrivit camerei extinse, o astfel de interpretare, mai favorabilă în anumite privințe beneficiarului în calitate de justițiabil distinct de autoritatea publică, care stabilește și aplică dreptul, nu poate fi înlăturată decât dacă este vădit mai puțin convingătoare decât alte variante de interpretare. În caz contrar, s-ar aduce o atingere disproporționată dreptului unui justițiabil la securitate juridică și la previzibilitatea reglementării care îl vizează. Totuși, în această situație, aspectul dacă această variantă de interpretare mai favorabilă justițiabilului poate fi înlăturată sau nu ar depăși deja interpretarea dreptului Uniunii în limitele noțiunii de „acte clair”, astfel cum este înțeleasă în jurisprudența CJUE.
- 30 Camera a cincea, care a trimis cauza Camerei extinse, a considerat că Camera a noua a evaluat în mod eronat o problemă de drept al Uniunii Europene. Camera a cincea consideră că aceasta este un „acte clair”, dar adoptă totuși o concluzie opusă celei la care ajunsese anterior Camera a noua în ceea ce privește modul în

care ar trebui interpretată problema respectivă. Spre deosebire de Camera a cincea, care a trimis cauza Camerei extinse, Camera extinsă consideră că problema de drept în discuție nu poate fi considerată un „acte clair” și, prin urmare, adresează Curții o întrebare preliminară. [*omissis*]

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU